

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 9. Gesta apud Guaicuræos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Mille quadringenti & septendecim Barbari rediscuntur, octingenti baptizantur.

Aliter divinitus monetur.

Regina Cælorum Barbaram visitat.

In templo se presentem sistit.

Domum nostram circuit.

In ebrium animadversio.

Prudens Barbara dictum.

Festis diebus eslandi.

Divi Ignatii reliquia.

CAPUT IX.

Gesta apud Guaicuræos

Guaicuræorum error circa baptismum.

Regina Cælorum & Reges Barbaria profusa.

Petrius Romerius sanatur.

Lingua peritiam indicium celeste accipit.

Sacramentis expiata messuerit: nulla oppidorum diminutione, in mortuorum locum succedentibus mille quadringenti ac septendecim Barbaris, ex nemoribus ad oppida reductis, & in Cathecumenorum album per Socios relatis. Octoginta supra octingenta capita sacro fonte abluta, & nongenta ac septendecim paria legitimo Matrimonio copulata sunt. Nunc ad singularia devolvor. Antonio Ruisio divina meditantem audita per aërem nescio cuius vox est, imperantis, ut quemdam Matrimonio jungeret. Finita prece, Casiquius, pellicatu infamis, se ei stitit, affirmans noctem integram infomnem duxisse, quod voce incognita identidem monitus fuisset de conjugio Christiano ritu incundo: nec dubitatum, vocem ab utroque auditam cœlestem fuisse. Sed longè illud est mirabilius. Barbaræ mulieri gravi in morbo se visendam præbuit Cælorum Regina, pretiosissimâ veste, & capillamento Solis instar radiante, conspicuam: cuius hæc vox fuit: *Næ turberis*, inquit. *ô Mulier, quod ad te in infirmitate recreandam venerim, singulis enim Sabbatis in hujus oppidi templo me presentem sisto.* His dictis videri desit. Affirmavit Barbara illa mulier, se alias eandem Virginem spectasse domum nostram benevolentissimè circumeuntem, memorando prorsus in Guairanæ Socios tantæ Reginae favore: quorum Sociorum diligentia præcipua gentis vitia ita profligata sunt, ut integro anno in utroque oppido unus tantum ebrietati succubuisse repertus sit; quem Neophytorum primores acerrimis flagris multatum diuturno carcere macerarunt: optando Septemtrionalibus quibusdam in regionibus remedio. Obviam etiam itum est venditionibus puellarum, ab Europæis emi solitarum. Virgunculam unam Hispanus ab Neophyto emerere volens, spondit eam se clam Societatis Patribus habituram: cui Indus, & clam Deo, inquit, etiam habere poteris? Duobus Neophytis totidem navigiosa ex una arbore concava Dominico die fabricantibus prædixerunt populares, adverso Deo confectis cymbis non uluros: nec vana fuit prædictio, nam antequam usui esse possent, contractæ cymbæ sunt. Semen die festo tetræ mandatum, reliquis circum agris fertilitatem facientibus, exficari contigit. Infans morti proximus Baptismo valetudinem repentinam recepit. Puellus pro mortuo ab omnibus habitus, contactu Divi Ignatii Reliquiarum, aut revixit, aut ex deplorato morbo convaluit. His portentis Divo Ignatio, festis diebus, & Sacramentis cultus conciliatus est.

APUD Guaicuræos non eadem erat baptismorum felicitas, falsò æstimantibus Barbatis, primum Christianorum Sacramentum æquè infantibus ac adultis esse lethale: qui error inde præcipuè oriebatur, quod viderent plerosque (nam nulli, ob gentis vitia, nisi in mortis articulo baptizabantur) suscepto baptismum exspirare: sed ne ea serperet hæresis, commodè factum, ut mulier adulta, multiq; infantes morti proximi, baptismi aquas æquè corporibus ac animis salutare experirentur. Aliud tanto malo remedium fuit, tabellam Christi inter brachia Matris ab Regum Triade adorati historiâ insignem, solemnî pompâ in ædem novi oppidi, ab Tribus Regibus nuncupati, intulisse: exinde enim observatum plerosque Barbaros, saltè in mortis agone, minùs ab baptismum abhorruisse. Cælorum Regina, nec non Regibus, gentium patronis, Christianorum rituum æstimationem novis hominibus, ut piè creditum est, insinuantibus. Sed & Petro Romero, Barbarorum doctore optimo, Christi Mater voluit esse salutaris. Is per fluidum scædumq; carcinoma putrem materiem egerebat, adeo pertinaci malo, ut brevi vites omnino profligatas, & ad munus suum obeundum prorsus ineptas, senserit: nulli suppetebant medici, pharmaca nulla: optabat tamen ipse in operum paucitate rei Christianæ promovendæ operam suam diutiusculè collocare, quam rem seriò ab Superis postulans, folium arbuti temerè repertum ulceri applicuit, sensitq; panè subito in cicatricem coivisse. Idem Guaicuræorum linguâ, difficili panè & implexâ (nam ea gens turbinatim in gutture plerumque loquitur) mysteria nostra explicanti dubium subrepsit, num fideliter lingua Guaicuræa catechesim explanaret, ab quâ animi perplexitate ut eximeretur Deum impensè rogabat. Nec frustra fuere preces: nam eo tempore, quo sacrificabat, ei cogitationi intentus, alter pro eo indicium sinceræ explicationis cœlitus accepisse creditus est. Insignis Romerianæ

caritatis

caritatis partus fuit venefica mulier ex Frontonibus orta, & apud Guaicuræos captiva, quæ in ancipiti morbo suæ gentis veteratoris præstigiis se curandam tradiderat. Sed quamvis sic agenti quotidie per fervulum lautiusculam paropsidem submittebat Romerus, quâ assiduitate beneficiendi permovit, ut deserto venefico homine, agnatisque artibus, Baptismum ab suo benefactore peteret. Verùm volentem eam baptizare turmatim circumstant Barbari, postulantes ne id officii præstaret mulierum pessimæ, & venena spargere assuetæ: nam si eam pro instituto suo in sacrâ æde sepeliret, fore ut in tygridem conversa omnia circum se vexaret, perderetque. Satius esse in loca vasta remotaque mortuæ cadaver esse, ne post mortem quàm in vitâ foret nocentior. Hæc illi: quippe Guaicurzi in eâ sunt hæresi, ut malorum hominum animos putent in feras, eò terribiliores, quò in vitâ peiores fuere, commigrare. Sed Romerus ridiculam transmigrationem dedoctos docuit eam esse baptismi vim, si ritè percipiatur, ut foedissimorum mortalium animas sole ipso pulchriores reddat, & ad cælos æternâ donandos beatitudine transmittat.

IN Chiliensi regni metropoli, ac ejus ditione, Guarporum aliquot de novo ab Societate JESU-CHRISTO transcripti sunt. Nec indiligentiùs Socii Mendocæ degentes, in Barbariam signa Christi intulere, magno semper Dæmonum dehonestamento. Sed præcipua vis agendi per Chiliensè regnum in uno Ludovico Valdivia vigeat, Socios terra marique in hostium finibus laborantes exemplo atque verbis animante. Eo adnente multi ex Araucanis, Zumbellaniis, Catarajaniis, ac aliis populis, abjurato bello pacem cum Hispano Rege sanxere; vario numero ex his nationibus ad partes Christi etiam translato. Melchior Vanegas, Chiloënsi missioni Præfectus, jussu ac nomine Peruviz Proregis, inspexit tringinta & quinque insulas archipelagi Chiloënsis, ut sincerè Indorum indemnitati caveret: defectu remigum ipse cum Socio periculoso in mari scaphâ vectus, aliquando remigavit; præter Neophytorum omnium per tot insulas sparforum Exhomologesum, trecenta & octoginta capita salutaribus aquis, Socio idem officium præstante, immerisit. Octo mensibus eo in munere positus, ad Proregem, rationes procurationis suæ daturus, magno cum Indorum levamento navigavit. Inde redux, in Insulis suis labores apostolicè continuavit. Eo absente, è terra continenti rebelles Osorniani, & aliarum factionum populi, legatione ad Chiloënsè Præfectum adornatâ, Christianum Sacerdotem postulatum venere; spondentes se Ludovici Valdiviæ conditionibus ab Rege impetratis accommodaturos, & Legem Christi capeffuturos, si milites ab vexatione cessarent. Præfecti jussu, fide publicâ, Didacus Castanieda, externus Sacerdos, eò delatus, interiores rebellium factiones Regis Catholici amicitia cupidissimas reperit: quingenta capita in Osornianis ruinis sacro fonte tinxit; aliis in locis vario numero quamplurimis Ethnicis idem beneficium impertivit. Sed tantis spebus promovendis obstabat quorundam hominum avarities, salutem tot mortalium privatis commodis contra Regis Catholici & Senatûs integerrimi sancita pertinaciter postponentium, atque Ludovici Valdiviæ acerrimi pacis conciliatoris famam nefandis prorsus criminationibus insectantium; immoto ad hæc Valdiviâ, & quadruplatorum tela, tolerantia Christianæ clypeo, fortiter retundente.

CORDUBÆ Tucumanorum, fundatio Monasterii Dominicanarum Virginum Provinciæ nostræ capitibus fastidiosum negotium faceffivit. Rema variorum temporum maximè creperam luber simul evolvere. Leonora Texeda, matrona æque dives ac nobilis, à dæmone diu sollicitata, ut laqueo vitam finiret, nullis remediis ab importuno monitore sese satis extricare potuerat; donec monita ab Joanne Dario, Sacerdote nostro, ut se Divæ Catharinæ Senensi committeret, otium mentis sibi reddi sentiret, & in grati animi testimonium se suaque omnia erigendo Dominicanarum asceterio lubens volensque dedicaret. Gratum planè Superis votum: sed multa diu obstitere destinato operi: nam nullum adhuc erat in Tucumaniâ Paraquariâque sacrarum Virginum monasterium, ad cujus normam nova domus

Veneficam ad fidem adducit.

Ridicula transmigratio exploditur.

CAPUT X.
De Chiliensi Regni rebus.

Ludovicus Valdivia multos Christianos & Regi conciliat.

Melchior Vanegas Chiloënsis insulas inspicit.

Remigat. Trecentos & octoginta cum Socio baptizat.

In Peruviam navigat.

Didacus Castanieda quingenta capita in Osornianis ruinis sacro fonte abluit.

Et multa alia.

Calumniam in Valdiviam.

CAPUT XI.

Monasterium Monialium Provinciæ capitibus faceffit negotium.

1616.
Leonora Texeda votum.